

NASTOJALI SMO DA PRAKTIKUJEMO CLOSE READING

Na književnu sam scenu (neretko je to bivala arena) ušao početkom šezdesetih godina XX veka kada je puls jednog velikog (ne samo književnog) preokreta već jenjavao. A sa nje sam počeo da izlazim prvih godina XXI veka kada ishod drugog nije više bio upitan, ali je moj puls počeo da jenjava... Pod prvim preokretom podrazumevam, razume se, pre-dominaciju posleratnog modernizma, a pod drugim promenu identiteta književnog teksta koju je, kako se veruje, proizveo postmodernizam.

Na prirodu mog, u tom vremenskom rasponu relativno živog kritičkog delovanja presudno su, ali i protivurečno, uticala dva momenta iz moje životne i radne biografije.

Studiranje svetske (umesto srpske) književnosti ishodovalo je vaspitavanjem književnog ukusa na stranim autorima i delima: u vreme kada je to za bitiimajućeg kritičara vrlo važno, a i dalekosežno, velikoj modernoj poeziji sam se učio na Jejsu i Eliotu, na Odnu i Spenderu, više nego na Dučiću i Rakiću. Savršeno sam svestan da su učinci takve lektire vidljivi u potonjim mojim sklonostima i sudovima. Povoljnim koliko i nepovoljnim... Kadgod pomislim da je moja tematska, moglo bi se reći i problemska antologija *Poezija i tradicija* iz 1971. delom bila rezultat nekakvog samokritičkog preispitivanja.

Ali, sa druge strane, formiranje književnih merila i standarda na stranim primerima bilo je – mislim da to nije sporno – i te kako delotvorno u izboru kritičkog postupka. Moji fakultetski i životni prijatelji, Nikola Koljević i Dušan Puvačić, i ja bili smo, naime, polaznici škole *Nove kritike*. O tome mogu da posvedoče i „Književne novine“ u kojima smo tokom šezdesetih i sedamdesetih Puvačić i ja radili: u rubrikama „Prevedeni esej“, „Lirika u prevodu“, „Izlog časopisa“, među prikazima stranih kritičko-esejističkih knjiga, počeli su se pojavljivati Ričards, Dejčiz, Eliot, Empson, Tejt, Bruks, Pen Voren, Blekmer i dr.

Zašto mislim da je, u vremenu o kome je reč, to bilo tako važno?

Mada su Zoran Mišić i Mihiz već bili obavili lavovski deo posla i mada su početkom šezdesetih delovali nekoliko kritičari znatnog formata, u književnoj štampi i periodici još su bili vidljivi recidivi ideološke, sociološke, istorijsko-biografske i, ponajviše, pseudoimpresionističke kritike. Mi smo, međutim, nastojali da praktikujemo tzv. *close reading* (usredsređeno, neposredno čitanje). Prevashodno nas je interesovalo književno (pesničko) delo po sebi. Trudili smo se da sagledamo svojstva i dejstva kompozicije i forme, teksta i konteksta. Oslanjali smo se na stanovište da je jezik književnog dela suptilni transformator piščevog iskustva. Interesovala su nas značenja koja je kadar da posreduje.

Ako je mera nepotpunosti takvog tumačenja i zaključivanja možda i mogla biti predmet razgovora, ne sumnjam da su naši kritički tekstovi bili kakva-takva protivteža onima i

onakvima koje sam spomenuo i, još više, da su bili prelazna, ali i neizbežna etapa ka potonjim, u ponečemu efikasnijim kritičkim postupcima.

Drugi momenat protivurečnog dejstva je u mom slučaju decenijsko pisanje za nedeljnik „NIN”... Ako je reč o uvažavanju vašeg iskustva i vaših merila, ako je reč o kakvom-takvom javnom uticaju vašeg delovanja, ako je reč o čitanosti i široj afirmaciji, pisanje za ugledni dnevni list ili nedeljnik nesumnjivo je vrlo, vrlo privlačno. Krajnje je nepovoljno to što se, kad počnete pisati za širi auditorijum, ako ste kojim slučajem dotad i uspeali da oformite svoj kritički metod, s njim zadugo morate oprostiti. Novinska rubrika vam ispostavlja s njim teško spojive naloge.

I, na kraju, ako je u mom pisanju tokom svih ovih godina postojala nekakva konstanta, bez sumnje je to bilo interesovanje za odnos *načela* i *dela*. Još donedavno sam redovno pisao o novim pesničkim knjigama, ali uporedo i o kritičko-esejističkim, ponajviše o onima kojima je moderna poezija predmet.